

САҢА ОЛУК

№ 42 (11970) • Сэтинньи 1 күнэ, 2024 сыл, бээтинсэ • 12+

Бу
нүөмэргэ

Бэлиэ түгэн

Чурапчыга харахтарынан
инбэлиит дьонго аналлаах
тэрээһин буолла/3

Иһирэх тылынан

Василий Харитонов - Чурапчы
сүгүрүйэр киһитэ/4

Тиэргэн

Алгыс санаалаах амарах
аҕа/6

Чурапчыга медиа-лаборатория аһылынна

Култуура. Бу кэбининиэт «Култуура» национальнай
бырайыагынан үбүлэнэн олоххо киирдэ.

Медиа-лаборатория/ЕЛЕНА МАКАРИНСКАЯ ТҮҮРЭИИТЭ

Тэттик

Байыаннай дьайыыга сылдыар уолаттарбытыгар массыына ыттылар

Алтынньы 29 күнүгэр сарсыардаттан Алтан
Сэргэттэн массыынаны уонна гуманитарнай
көмөнү илдьэ барааччылары алгыстаан
атаардылар. Массыынаны байыаннай
дьайыыга улуус аатыттан координаторды
сылдыар Прокопий Максимов уонна Төлөй
нэһилиэгин баһылыга Игорь Николаев
суоппардаан илдьэ бардылар.

«Бу массыынаны ыларга улууспут
дьоно-сэргэтэ бары күүс-көмө буоллулар.
Массыынабыт тийиэн, уолаттарбытыгар
этэнгэ сулууспалыа диэн эрэнэбит. Маны
сэргэ күһүҥгү мунха сибиэһэй балыгыттан
ыһаарылаабыт соболорун, тонг аһы, сылаас
танаһы, бэйэбит туойбутуттан онгоһуллубут
харысхаллары, уустарбыт онгорбут саха
быһахтарын илдьэ бардылар. Антах тийиэн,
наадыар малларын-салларын эбии
атыылаһан биэриэхтэрэ», — диэн улуус
баһылыга Степан Саргыдаев кэпсээтэ.

“Чурапчы улуунун бочуоттаах бэтэрээнэ” бэлиэни туттардылар

Чурапчы нэһилиэгин олохтооҕо, үлэ, тыыл
бэтэрээнэ, доруобуйа харыстабылын
туйгуна Татьяна Степановна Барахсанова 90
сааһын туолла.

Бэлиэ күнүгэ улуус баһылыгын Степан
Саргыдаев эбэрдэ суругун кытта “Чурапчы
улуунун бочуоттаах бэтэрээнэ” бэлиэни
уонна РФ Бэрэсидьиэнэ Владимир
Путин, СӨ Ил Дархана Айсен Николаев
эбэрдэ суруктарын туттардылар. Чурапчы
нэһилиэгин дьаһалтата бэйэтин эбэрдэтин,
бэлэбин тиэртэ.

Татьяна Степановна биэнсийэҕэ тахсыар
диэри санэпидстанцияҕа үлэлээбитэ, Улуу
тириэньэр Дмитрий Петрович Коркин тус
медсиэстэрэтэ этэ.

Ыччат десана саҕаланна

Чурапчыга ыччат десана саҕаланна.
Улуустаагы ыччат дьыалатыгар сүрүннүүр
исписэлиинэ Алгыстаана Федорова
салайааччылаах дэлгээссийэ бастаан
Хадаар нэһилиэгэр тийиэн, Хайахсыт,
Хадаар уонна Чакыр нэһилиэктэрин
ыччаттарын кытта көрүстэ. Манньык
тэрээһин сүрүн сыала – ыччаты хамсатыы,
түмүү, хас биирдии нэһилиэккэ ыччат
лидерин таһаарыы, волонтердар
хамсааһыннарын сайыннарыы буолар.
Аҕыйах сыллаахыта үлэҕэ киирбит
сырдык, ыраас култуура киинигэр үс
нэһилиэк ыччата хамаандаҕа арахан хас
да түһүмэхтээх күрэхтэһиигэ кытыннылар.
Салгыы тыа сириҥ сүрүн кыһалбаларын
ырытан, ону туоратыыга бырайыактары
толкуйдаатылар. Ол кэнниттэн флешмоб
уһуллулар, оһуохайга кытыннылар. Маны
таһынан эбэрдэ нүөмэрдэри көрдөрдүлэр,
гитаранан ырыалары ыллаатылар. Ыччат
десана улуус бары нэһилиэктэрин хабаан
сылдыара былааннанар.

Чурапчыга күн-дьыл туруга

Сэтинньи 1 күнэ БЭЭТИНСЭ	Сэтинньи 2 күнэ СУБУОТА	Сэтинньи 3 күнэ БАСКЫҤААННЫА	Сэтинньи 4 күнэ БЭНИДИЭННЬИК	Сэтинньи 5 күнэ ОПТУОРУННЬУК	Сэтинньи 6 күнэ СЭРЭДЭ	Сэтинньи 7 күнэ ЧЭППИЭР
-17° -23°	-18° -26°	-20° -26°	-19° -28°	-21° -26°	-17° -18°	-11° -18°

Өрөспүүбүлүкэ сонуннара

Ил Дархан Донецкай
Норуодунай
Өрөспүүбүлүкэҕэ
үлэлээтэ

Кини Саха сиригэр тирэх пуунугар байыастары кытары көрүстэ.

Биир дойдулаахтарбыт сулууспалыыр байыаннай чаастарыгар Ил Дархан «Патриотической» урууттаан сайдар сир резиденэ - «Якт-Сокол» тэрилтэ онгорбут 7 вездеходугар сэртификаттары туттарда. Тиэхиньикэ бу күннэргэ бастакы кирбиигэ барыаҕа. «Эбии тиэхиньикэни онгортон таһаара туруохпут уонна тирдэн иһиэхпит», - диэн Айсен Николаев бэлиэтээтэ.

Уһук Илинҥи
федеральной уокурук
сэбиэтин мунньаҕа
буолла

Мунньаҕы дойду Бырабыыталыстыбатын бэрэссэдээтэлин солбуйааччы — РФ

Бэрэсидьиэнин Уһук Илинҥи боломуочуйалаах бэрэстэбиитэлэ Юрий Трутнев салайан ыытта. Манна оттук сезонугар электроэнергетика, ОДКХ, социальной суолталаах эбийиэктэргэ бэлэмнэрин тустарынан кэккэ боппуруоһу көрдүлэр. Саха сиригэр күһүҥнү-кыһынҥы кэмгэ 1165 хочуолунай, 4163 км итити, 1763 км уу уонна 748 км канализация ситимэ, 853 км уоту тизди, 116 дизельнай ыстаансыа, 2008 социальной суолталаах эбийиэк, 39 тыһ. тахса олорор дьизэ бэлэмнэннэ. Уматыгы тизийи түмүктэннэ.

Мань сэргэ инвестиция боппуруостарыгар тохтоотулар. Уһук Илин инвестицияны тардыыга икки төгүл үрдүк көрдөрүүлээгин уонна дойду үрдүнэн инники күөҥгэ сылдыра бэлиэтэннэ. Тобус сыл иһигэр (2015–2024 сс.) Уһук Илинҥэ судаарыстыбаннай өйбүллээх бырайыактарга 4,2 трлн солк тырыбыттар. Аны 2030 сылга диэри 12 трлн солк таһымыгар тахсарга сыал туруордулар, ол аата кэлэр 6 сылга 8 трлн солк кэрингэ инвестицияны тардар былааннаар. Эбии 1,7 тыһ тэрилтэ уонна 230 тыһ. үлэ миэстэгэ тэриллээҕэ.

«Курчатов института»
билим-чинчийи
киинин кытта бииргэ
үлэлэһиэхтэрэ

Айсен Николаев уонна «Курчатов института» билим-чинчийи киинин бэрэсидьиэнэ Михаил Ковальчук бииргэ үлэлиир туһунан сөбүлөҥнэ илии баттаатылар. Өрүттэр энергетикаҕа социальной туһалаах бырайыактары олоххо киллэриигэ, билим уонна тиэхиньикэ эйгэтигэр прикладной үлэлэри уонна чинчийиэлэри ытыгыга бииргэ үлэлэһиэхтэрэ. Институт дьобус күүстээх атомнай ыстаансыаны сайыннаар бырагырааманы онгорор уонна олоххо киллэрэр үлэлэргэ, Арктика уонна Уһук Илин ядернай энергетикатыгар олохтоох каадырдары бэлэмнээһингэ кыттааҕа.

«Курчатов институтун кытта бииргэ үлэлээһин өрөспүүбүлүкэ энергетикатын сайыннарыыга биир улахан хардыы буолуоҕа уонна бу Саха сиригэр билимин уонна технологическай сайдыытыгар саҕа саҕа арылар эрэнэбин», — диэн өрөспүүбүлүкэ баһылыга эттэ.

СӨ Ил Дарханын уонна Бырабыыталыстыбатын пресс-сулууспата.

Чурапчыга
медиа-лаборатория
аһылынна

Култуура. Бу кэбининиэт «Култуура» национальной бырайыагынан үбүлэнэн олоххо кирирдэ.

Наталья СИБИРЯКОВА

Алтынньы 29 күнүгэр, Чурапчы-тааҕы Е.А.Борисов аатынан библиотэтиэкэ-архып сырдык, сылаас уорабайыгар «Үүн-сайын» диэн медиа-лаборатория аһыллыта үөрүүлээх быһыыга-майгыга ыытылынна.

Билинҥи кэмгэ тэрилтэлэр, түм-сүүлэр, чааһынай да дьон араас хайысханан бырайыактары көмүскээн идэйэлэрин олоххо киллэрэр кыахтаналлар. Ол курдук, «Култуура» национальной бырайыагынан үбүлэнэн саамай аныгы, кыамтала-

ах оборудованиенан хааччылынна.

Үөрүүлээх тэрээһингэ Чурапчы-тааҕы Е.А.Борисов аатынан библиотэтиэкэ-архып дириэктэрэ Айталина Смирникова кирири тылы эттэ, улууспут баһылыга Степан Саргыдаев, култуураҕа управление начаалынньыга Петр Гуляев эбэрдэлээтилэр уонна бырайыак ааптарын Римма Петрованы кытары аалай кыһыл лиэнтэни быстылар.

Билинҥи кэмгэ «Үүн-сайын» медиа-лаборатория иһинэн 5 куруһуок утумнаахтык үлэлиир: «Гончарное мастерство» (салайааччы А. П. Гоголев аатынан оҥо ускуустуба оскуолатын преподавателэ П.

А. Екечьямов), «Кройка и шитье» (салайааччы СӨ норуотун маастара Н. П. Ахматова), «Волшебные кис-точки» уруһуй куруһуога (салайааччы эбии үөрэхтээһин педагога А. В. Собакина), «Умсулҕан» куруһуога (сал. киин библиотэтиэкэ үлэһитэ М. Н. Захарова), «Эмтээх от» куруһуок (сал. киин библиотэтиэкэ үлэһитэ В. Е. Маркова). Мань таһынан олус интэриэһинэй маастар-кылаастар ыытыллаллар. Бу куруһуоктарга, маастар-кылаастарга дьон дьарыктанан, дьобурдарын, сатабылларын сайыннаран, элбэххэ үөрэнэллэр, бэйэлэрин илиилэринэн онгортон астыналлар. Медиа-лабораторияҕа инникитин саҕа куруһуоктар, дьарыктар, маастар-кылаастар итиэнэ видео монтаж, анимация, графическай дизайн эйгэтигэр эдэр ыччаты кытта ситимнээх үлэ былаанналар. Эдэр ыччаттар, блогердар кэлэн маастар-кылаастары ытыахтара, аҕа саастаах дьонго күннээҕи олоххо көмүүтэри сатаан туһанарга сүбэ-ама биэриэхтэрэ.

Ити курдук үчүгэй, саҕа технологиянан баай медиа-лаборатория дьонго-сэргэҕэ билиини-көрүүнү, информацияны тардатар, сырдатар, айар-тутар дьобурдарын, сатабылларын сайыннаарга бигэ олох буолар эйгэни тэрийиэ диэн эрэллээхпит.

Тыа хаһаайыстыбата. Идэһэни
маассабай астааһын саҕаланна

Сэмэн ЖЕНДРИНСКЭЙ

Улуус киин буйунагыгар идэһэ сүөһүлэри маассабай астааһын алтынньы 28 күнүттэн саҕаланна.

Быйыл түөрт күн устата «Чурапчы» ТХПК үлэһиттэригэр түбүктээх күннөр үүннүлэр. Кинилэр сыралаах үлэлэрин түмүгэр кыстыгы туоруур сыллааҕы эппит-аспыт тутулуктанар буоллаҕа.

Билигин буйунаҕа үлэ-хамнас үгэһэннэр турар кэмэ. «Чурапчы» ТХПК бырабылыанньатын онгортон таһаарар эргинэр отделениетын начаалынньыга Айталина Петровна Павлованы көрсөн үлэ хаамытын билистибит. Онуоха кини манньк хоруйдаата:

Түөрт күннээх үлэбит саҕаланна. Күн аайы биир массына сүүрэр, үлэһит илии тийбэт эрэри, барыта холбоон, 40-тан тахса киһи үлэли-хамсы сылдыар. Тутар сүөһүбүт ахсаана күн аайы хамсыы турар. Бу күннэргэ, уопсайа, 236 идэһэни астыахтаахпыт. Манна эрдэ дуоҕабардаспыт бааһынай хаһаайыстыбаларбытыттан сорохторо «сүөһүбүтүн салгыы итиэхпит этэ» диэн эт туттаратан akkaастаннылар. Ол — эмиэ үчүгэй төрүүт. 2022 сыллаахха алта күн

Буйунаҕа үлэ үгэһэ. //ААПТАР ТҮҮЭРИИТЭ.

устата 718 идэһэни астаабыппыт, оттон былырын 271 этэ. Нэһилиэк-тэртэн чааһынай дьон сүөһүлэрин эмиэ туттардылар, бырабылыанньа уурааҕынан 1 суортаах киһи этэ 620 солкуобайга быстыбыт, орто хаачыстыбалаах — 500 солкуобай, оттон алын хаачыстыбалааҕы 450 солкуобайга сыаналаатыбыт. Эти үчүгэйдик туттарбыт нэһилиэктэри ааттаталаахха, Хахыйах учаастагын үс бааһынай хаһаайыстыбата үчүгэйдик туттардылар, Мындаҕаайыттан, Хайахсыттан, Чакыртан, Хадаартан чааһынай

дьон сүрдээгин эбилинилэр. Маҕаһыыннарга, суордугтан көрөн, буут этэ, ойобуһун, холун сыаната араастаах буолар. Төһө кыалларынан нэһилиэнньэни этинэн хааччыла сатыахпыт.

Халлааммыт, хата, туран биэрдэ — наһаа сылыбата, аһара тымныйбата. Түгэнинэн туһанан, бырабылыанньа аатыттан күүстээх үлэҕэ сылдыар кэлэктиппитигэр дириҥ махталбын тирдэбин, кинилэр күүстэринэн үлэбит таһаарылаах, кыайылаах-хотуулаах буоллаҕа.

Харахтарынан инбэлиит дьонго аналлаах тэрээһин буолла

Улууска — бу күннэргэ. «Үрүң торуоска» декадатын чэрчитинэн улууска араас хабааннаах дьаһаллар былааннаахтык ыытыллаллар

Марфа ПЕТРОВА

**Алтынны 15 күнүгэр
«Үрүң торуоска» аан дой-
дутаагы күнэ 1970 сылтан
бэлиэтэнэр.**

Бу бэлиэ күнүгэ Арасыйа-таагы көрбөттөр уопастыбалара 1987 сылтан кыттыһан, күн бүгүн араас тэрээһиннэр үтүө үгэскэ кубулуйан ыытыллаллар. Ол курдук, Чурапчы улууһугар улууска Е.А. Борисов аатынан архып-библиэтиэкэ «Истинг сэхэргэһи» тэрээһин буолла.

Бастатан туран, мустубут дьон библиэтиэкэ устун экскурсиялаатылар, сагалы тыыннамыт аныгы библиэтиэкэни сэргии-сэһээрэ көрдүлэр. Экскурсияны библиэтиэкэ үлэһитэ Ульяна Атласова тэрийдэ. Улуус баһылыгын социальнай боппууостарга солбуйааччы Мария Кронникова, улуустаагы доруобуйаларынан хааччахтаах дьон уопастыбаларын бэрэссэдээтэлэ Саргылаана Хютаанова, Өрөспүүбүлүкэтээҕи көрбөттөр уопастыбаларын Чурапчытаагы салаатын бэрэссэдээтэлэ Василий Пономарев, улуустаагы адаптивнай спорт инструктора Иннокентий

Матвеев эвэрдэ тылы эттилер. Улуус баһылыгын эвэрдэ суругун голболга улуус сүүмэрдир хамаандатын көхтөөх чилиэннэрэ Гаврил Павлов уонна Евдокия Протодьяконова туттулар.

Салгыы Дьиз кэргэн албэх өгөнү онорор киинин исписэлиһэ Марианна Лукина доруобуйаларынан хааччахтаах дьонго көрүлэр көмө араас көрүгүн туһунан сиһилии сырдатта итиэннэ психологическай тренини тэрийдэ.

Хайахсыт нэһилиэгин олохтооҕо Валентина Поисеева эмтээх оттору хомуйан, сүһүөххэ, тымырга, куртахха уонна да атын уорганнарга туһалыыр араас көрүгүн маастарын туһунан кэпсэтэ.

Библиэтиэкэ үлэһитэ Вероника Маркова мөлхөтүк көрөр уонна харахтарынан инбэлиит дьонго аудиокнигэлэр уонна улахан буукбаларынан, көрбөттөр азбукаларынан суруллубут анал кинигэлэри билиһиннэрдэ, ону туһаналларыгар сүбэлээтэ.

Тэрээһингэ кэлбит туһаннаах дьон адаптивнай спорт көрүгүн кириэр остуол оонньууларыгар күрэхтэстилэр, «Мин тап-

тыыр хоһоонум» аһаҕас куонкуруска сөбүлүүр хоһооннорун, бэйэлэрэ суруйбут айымньыларын аахтылар. «Билиини тургутуу» викторинага көхтөөхтүк кытыннылар.

Василий Пономарев, улуустаагы көрбөттөр уопастыбаларын бэрэссэдээтэлэ:

— Бу тэрээһинмитин сыл аайы улуустаагы библиэтиэкэ ситимин кытта сөһүнөн, толкуйдаан тэрийэбит. Туһаннаах дьон библиэтиэкэ мустан, сылаас чэйдээх остуол тула олонор дуоһуяа кэпсэтэн, интэриэһинэй маастар-кылааска кыттан, күрэхтэһэн, сэргэхсийэн тарҕаһабыт. Маны таһынан библиэтиэкэ кэлэн, сөбүлүүр аудио кинигэлэрбитин сакаастыбыт, уларсабыт. Онон улуустаагы библиэтиэкэ көмөтө улахан.

Ити курдук, бу күннэргэ «Үрүң торуоска» декадатыгар сөп түбэһиннэрен, харахтарынан инбэлиит дьоммут олоххо тардыһалларыгар, инникигэ эрэллээх буолалларыгар, уопастыбаны кытта алтыһалларыгар анаммыт үгүс дьаһаллар былааннаан ыытыллаллар.

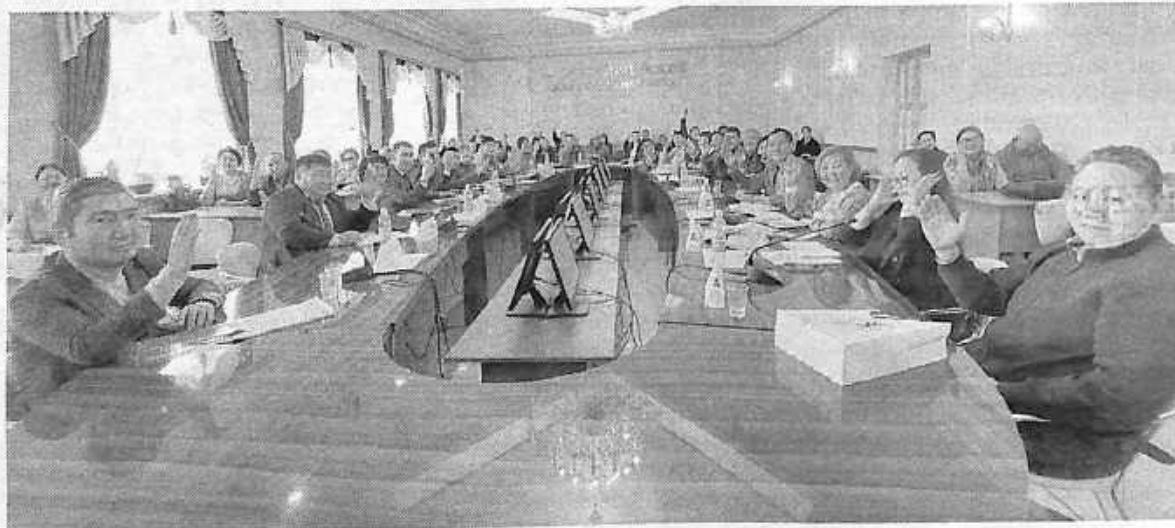
«Чурапчы ытык сирдэрэ» төгүрүк остуол ЫЫТЫЛЫННА

Наталья СИБИРЯКОВА

Алтынны 24 күнүгэр улуус дьаһалтатын аактабай саалатыгар «Чурапчы улуунун ытык сирдэрэ» төгүрүк остуол тула кэпсэтии буолла.

Манна Гуманитарнай чинчийи уонна адыһах ахсааннаах хотугу омуктар кыһалларын билиһиннэрдилэр, санаа аатаастылар. Тэрээһини Чурапчы улуунун култуураҕа управлениетын салайааччыта Петр Гуляев иилээн-саҕалаан ытта.

Изабелла Васильевна уонна Наталия Ксенофоновна ытык сирдэр (сакральные места) диэн өйдөбүл ис хоһоонун быһаардылар, бу өйдөбүлгэ чопчу

ханнык сирдэр кириэстэлэрин чуолкайдаатылар. Кинилэр казахтар ытык сирдэрин барытын ыйан-кэрдэн, хаартыскалаан, суруйан 9 томнаах кинигэ онорон таһаарыттарын холобур, быһыытынан көрдөрөн, «сахалар эмиэ манньк сирдэритин чопчулаан, билэр-көрөр дьонтон, түмэллэртэн, библиэтиэкэлэртэн матырыйаал хомуйан кинигэ таһаартарыах тустаахпыт» диэн санааттан былырын Сунтаар улуунуттан үлэлэрин саҕалаабытта-

рын сырдаттылар. Сунтаарга саас төгүрүк остуол ытылыбытын түмүгэр сайын десант тэриллэн, бу улуус ытык сирдэринэн оҕолору илдьэ сылдьан кэрийбиттэрин улахан экранга көрдөрдүлэр. Оттон быйыл манньк хабааннаах үлэ биһиги Чурапчыбытыгар ытылларыгар бу төгүрүк остуол тула кэпсэтии бигэ олук буолла. Гуманитарнай чинчийи институтун үлэһиттэрэ бу үлэбэ миэстэтигэр баар олохтоох дьаһалта баһылыктара олус

улахан оруоллаахтарын, төһүү күүс буолалларын сунтаардары холобурдаан тоһоҕолоотулар.

Төгүрүк остуолга биһиги өтүбүтүтэн улуус Сэбиэтин бэрэссэдээтэлэ Яков Оконешников тыл эттэ, бэйэлэрин нэһиликтэрин ытык сирдэрин туһунан Мындааайы баһылыга Руслан Васильев, Алаҕартан «Алаас» бырайыак инициатора Руслан Гоголев кэпсэтиилэр, итиэннэ бу тэрээһингэ кытта кэлбит атын нэһиликтэр бэрэстэбиитэллэрэ, тэрилтэ са-

лайааччылары, уопастыбаннаас санааларын үлэһиннилэр. Сорохтор «ытык сирдэр» диэн өйдөбүлгэ былыргы баай киһи ампаара, дьиэтэ, кыргыһы буолбут сирдэрэ кирибэттэр, ытык сир диэн, нууччалыы эттэххэ, «место силы» ол эбэтэр Дьааныга баар Киһилээх хайатын, Өлүөнэ очуостарын курдук күүстээх энергетикалаах сирдэр эрэ сакральнай диэн өйдөбүлгэ кириэстэлэр диэн аһаҕастык эттилер. Тус санаа хайдыһыта табыста. Оттон учуонайдар этэллэринэн, саха итэҕэлинэн сакральнай сирдэр түөрт категорияга арахсаллар эбит.

Төгүрүк остуол түмүгэр резолюция ылылынна, манна мустубут дьон бука бары 100 % сөпсөһөллөрүн куоластаан бигэргэттилер. Онон улууска бу үлэни иилиир анал хамыһына тэриллэн, нэһилиэк аайы «Чурапчы ытык сирдэрэ» бырайыакка үлэлиир бөлөхтөр талыллан, сайын экспедиция ытыллан, матырыйаал хомуллан үлэ көдүүстээхтик барыа диэн эрэнэбит.

Василий Харитонов - Чурапчы сүгүрүйэр киһитэ

Дьыллар уонна дьоннор. Хоту көһөрүллүү кыттыылаахтара дойдуларыгар төннөн кэлиилэрин туруорсубут Василий Харитонов сырдык аата умнуллубат.

Марфа ЧИЧИГИНАРОВА

Төрөөбүт төлкөлөөх буоруттан Норуоту күүһүнэн көһөрүү - бу киһи көңүлүн өлөрүү, төрүт буор кэскилин өһөрүү...

Василий Петров-Айыл.

Василий Петрович Харитонов 1909 сыллаахха Боотуруускай улуусун 1 Хатылы нэһилиэгэр хамначчыт кэрэнигэр төрөөбүтэ. Атата Петр Егорович кэргэттэринин улуус улахан баайдарыгар хамначчытынан сылдьыбата. Кини сэбиэскэй былаас олохторун кытта нэһилиэгэр ревком бэрэссэдээтэлинэн үлэлээбитэ.

Василий Петрович 1919 сылтан саҕалаан, гражданскай сэрии бириэмэтигэр тохтуу-тохтуу үөрэммитэ. 1927-1928 сс. улуустаагы комсомольскай ячейка сэкирэтээринэн талыллыбыта. Култуурунай революция маңнайгы дьаһалларыгар - улахан дьону үөрэхтээһингэ, хотону дьийтэн араарыга, баайдары уонна үрүн баанда тобохторун эһингэ көхтөөхтүк кыттыбыта.

Сэрии сылларыгар ССРС балык бырамыысыланнаһын министристибэтин иһинэн үлэлиир Саха сиригэр саҥа тэриллит "Рыбколхозсоюз" диэн тэрилтэ бэрэссэдээтэлинэн, Дьоккуускайдаагы госрыбтрест колхуосаагы секторын начаалынньыгынан үлэли сылдьан, төрөөбүт оройуонун дьонун, хоту көһөрүллэн тиийбит чурапчылары, Кэбээйиттэн, Эдьигээнтэн, Булунтан төттөрү көһөрөн аҕалыга бырабыталыстыба хамыһыатын чилиэнин быһыытынан кыттыбыта.

Көһөрүллүү мусойугар икки тыһынчаттан тахса страницалаах хоту көһөрүллүү кыт-

тыылаахтарын ахтыыларыгар В.П.Харитонов туһунан суруйуулар бааллар. "Оо, Харитонов барахсан! Чурапчыларга күн-ый буолбут киһибит, таңарабыт буоллаҕа дии! Кини баар буолан үгүстэр тыыннаах хааллахпыт..." Ахтыыларга көһөрүллүү кыттыылаахтара тугу суруйаллар эбитий? Көһөрүллүүгэ Кэбээйигэ тиийбит Нехонова-Дьяконова Александра Семеновна суруйууттан: "1943 сыл сайыныгар Кэбээйигэ балыксыттары кэрийэ сылдьарын көрбүтүм. Ыарыһах көрүнгүзэх, лаппа сааһырбыт киһи этэ. Дүлүн үрдүгэр умсатһан олорон болҕомтолоохтук балыксыттар кэпсирэллэрин истэрэ. Биһиги, унуох-тири дьон, нэһилээ үнүхтүүрбүтүн көрөрө олус ыарахан быһыылааҕа. Кини - "Бу тиийдим да, көмө онорторорго көрдөһүөм", - диэбитэ. Икки-үс ыйынан көмө кэлэн, үөрүү бөҕө буолбуппут. Кыра оҕолорго, кырдыаҥастарга күһүнгүттэн астанас аһаппыта, онтон ыла өлүү суох буолбута. Ый аайы маҕаһынтан бары нуорма ылар буолбуппут". Итиннэхэ диэри, кырдык, олус ыарахан кэм эбит. Кэбээйигэ тиийбит оҕолорго, кырдыаҥастарга, ыал-

дьан үлэлээбэттэргэ ханнык да нуорма бэриллэбэт этэ. Үлэлиир киһиэхэ ыйга үс киһилэ бурдук анаһа. Ити бүтүн дьыа кэргэн аһылыга буолара. Хоптоботтон Кэбээйигэ көһөрүллүбүт Петр Николаевич Федоров ахтыытынан: "Ордук оҕо уонна кырдыаҥас өтгө өрүһүлгэтэ суох өлөн испиттэрэ. Итинник олус улахан хоргууу тахсыбытын истэн, Василий Харитонов өрөспүүбүлүкэ салалтатыгар тиэрдэн, туруорсан дьаһал ылларбыта. Кырдыаҥастарга, оҕолорго нуорма бэрдэрэр гына. Онтон ыла, маассабай өлүү-сүтүү тохтоон барбыта". Эбэтэр ылан көрүөҕүн Болтоноттон Константин Дмитриевич Павлуцак кэпсээнин: "Мин Кэбээйигэ баран сылдьар кэммэр улахан үтүөнү онорбут, тыыннаах хааларбыт киһинэн В.П. Харитонов буолар. Алдьархайдаах эстии-быстыы, өлүү-сүтүү бөҕө тахсытын көннөртөрүүгэ үтүөт-өңөтө олус улахан. Киниэхэ улууска анаан-минээн ахтыы уонна пааматынньык онорторго сөптөөх". Кэбээйи Мукучутугар сылдьыбыт М.И.Попова ахтыытыгар: "...саҕаттан-саҥа колхуостар кэлэн испиттэрэ. Сүпсүлгэн бөҕө, ордук ис ыарыта элбээбитэ, тымныйан мөлтөөн-ахсаан да барбыттар аҕыйаа суохтара. Дьон ыксаан, кирис өтүүнү, эргэ тириини, бэс сутукатын сии сатаабыттара. Биһиги тэллэх оносто сылдьыбыт сылгыбыт тириитин бары сизибиппит, сизинэххэ айылаагы барытын сиирбит, саас эрдэ кур унуохтаах отону хомуйарбыт, Бакыр күөлүн арытыгар кыра хопто сымытын итигэстээн сиирбит. Сирэйбит, атахпыт дыгаччы иһэн, сыккырыгыр тыыммыт эрэ хаалбытын кэннэ Дьоккуускайтан үтүө санаалаах, ыраас тыллаах-өстөөх Василий Петрович Харитонов кэлэн көмө онорторон өрүһүйбүтэ. Киниэхэ махта-

нааччы кэмэ суох!

В.П.Харитонов туһунан ахтыылар ис хоһоонорун түмэринэн, Кэбээйигэ колхуос бэрэссэдээтэлинэн сылдьыбыт Петр Сергеевич Соловьев суруйбуттан: "Биһиги биир дойдулаахпыт В.П.Харитонов оччолорго Дьоккуускайга "Рыбколхозсоюз" бэрэссэдээтэлинэн үлэлиирэ. Кини Кэбээйи оройуонугар көһөрүллэн тиийбит колхуостар олохторо ыраабытын билэн, 1943 с. саас эрдэ хаардаахха кэлэн колхуостары үксүлэрин кэрийбитэ, муннаах онортуура. Ол сырыыларын түмүгүн өрөспүүбүлүкэ бырабыталыстыбатыгар, партия обкомугар туруорсар эбит. Мин өйдүүбүнэн, 1944 сылга диэри үстэ кэлэ сылдьыбата. Ол ахсын биһиги колхуоспутугар таарыйара. 1943 сыл күһөрү Бырабыталыстыбаттан хамыһыа кэлбитэ. Кини чилиэннэрэ тарҕаһан, олохтоох салалталары кытта колхуостары кэрийбиттэр, хамыһыа уонча хонукка итинник билсэн баран, колхуостар бэрэссэдээтэллэрин муннаах оройуон салалтатын кытта муннаах тэрийтэриттэрэ. Онно В.П.Харитонов хамыһыа үлэтин түмүгүн туһунан дакылаат онорбута, туох көмө оҕоһуларын эппитэ уонна ол көмө тирээбирэн салгыы үчүгэйдик үлэлээн диэн оччотооҕу бэрээдэгинэн өйдөтөрдүү боппуруоһу туруорбута. Кэпсэтиигэ биһиги бары төттөрү көһөрүүнү туруорсубуппут. Дойдубутугар от-бурдук үчүгэйдик үүнэн, өң эргийэн эрэрин истэрит уонна манньк үгүс өлүү-сүтүү тахсыбытынан, муннаахха Сылантан тиийбит, "Комбайн" колхуостан кыттыбыт үөрэҕэ суох Дарыбыаска Макаров диэн, колхуос бэрэссэдээтэлин солбуйааччы, сааһырбыт киһи колхуоһун бастын дьонно өлөөрү сытан хайдах суланан ыар тыллара, кэриэстэрин эппиттэрин баа-

рынан, кырдыгынан наһаа хараастылаахтык кэпсээбитэ...

Хамыһыа ити сырыытыгар нуорма бурдугу эбии, балыксыттарга диэн анаан таҥас түнэтиитин, адыас кыамматтарга өйөбүлү оноруу, кэли дьон дьыа тутууларыгар 500 солк.суданы биэри курдук балай да элбэх көмөнү онорбута. Ити курдук В.П. Харитонов онорбут үтүөтэ кыайан сыаналамат. Дьининэн даҕаны, кини күүскэ туруорсан, дакаастаан, биһиги эрдэ төттөрү дойдубутугар төннүбүпүт. Салгыы Эдьигээнгэ, Булунга тиийбит колхуостар эмиз төннүбүттэрэ. Улууспут салалтата Харитонов В.П. үтүө аатын үйэтитэр туһунан туруорсуулары өйүөхтэрэ диэн эрэниллэр".

Василий Петрович хоту үгүстүк бара сылдьыбытын, төрөөбүт оройуонун бар дьонун туһугар элбэх боппуруоһу партия обкомугар, Саха АССР НКС-гар, Рыбтреска туруорсубутун үгүс чакчылары билэбит. 1944 сыллаахха кулун тутар 28 күнүгэр Саха АССР НКС, партия обкомун бюротун холбоһуктаах уураахтара тахсан, чурапчылары төттөрү көһөрүү көңүлүмүтэ. Ити сыл сааһыгар Василий Петрович Саха АССР Министирдэрин Сэбиэтин бэрэссэдээтэл Илья Егорович Винокуровтан көрдөһөн, төттөрү көһөн кэлбит уонна кэлиэхтээх колхуостары олохтооһунга, ыһыы үлэтин тэрийиингэ бырабыталыстыба аатыттан Чурапчыга боломуочунайынан тахсан, аны дьонно дойдуларыгар олохторун булуларыгар сүүрбүтэ-көппүтэ.

Дьэ, ити! Хайдахтаах курдук улууһун дьонун-сэргэтин туһугар кыпаммыт?! Итинтэн ордук киһи бар дьонугар тугу туһалай?! Быстар-ойдор, сүтэр-эстэр ыар күнүрбүтүгэр өлөр өлүүнү бүөлүү түспүт, ый-данардар суоллары тобулбут, араначчылаабыт, быһаабыт киһибитинэн кырдык даҕаны Василий Петрович Харитонов буолар!

Быйыл Василий Петрович Харитонов төрөөбүтэ 115 сыла. Бэлиэ сылынан олорбут дьыа-тигэр сизэнэ Роберт Васильевич, сизэн кийиитэ Саргылана Изотовна үйэтитэн, "Мусуой дьыаһы" онордулар, А.Саввин аатынан мусуой дириэктэрэ Афанасий Захаров салалтатынан Көһөрүллүү түмэлигэр В.П.Харитоновка аналлаах анал истиэндэ, үлэлээбит, суруйбут архыып докумуоннарынан стеллаж бэлэмнэнэ сылдьар. Сэтінньи ыйга улууспутугар 115 сылыгар сөп түбэһиннэрэн, В.П. Харитоновка аналлаах дьаһал ытыллара былааннаһар.

Кининэн киэн тутталлар

Спорт. Алтынны 30 күнэ – Арассыыйага тириэньэр күнэ. Бу нүөмэргэ улууспут биир бастыг ситиһиилээх тириэньэрин сырдатабыт.

Сэмэн ЖЕНДРИНСКЭЙ

Тонг иһиридээх дуулаа бөдөстөрүнэн, күс быһыыда-рынан былыр-былыргыттан аатырар Уһаа Бүлүү оройу-нун Кырыкый нэһилиэгэр кини ойор күннээх оҥо сааһа ааспыта.

Биир саастыылаахтарынын кылыгырас сүүрүктээх таптал-лаах өрүстэригэр сөгүөлээн уһун күннэрин барыылара, доҕот-торуунун тустан хадьыктаһара, сырса сүүрэллэрэ. Алик кыра эрдэҕиттэн бэйэтин кыанара, спордунаан таптаан дьарыкта-нара.

Оскуолаага үөрэнэр сыллары-гар хайыһарга, сүүрүүгэ, сахалыы ыстаныыга оройуонуга биллэр спортсмен буола үүмүтэ. Кэлин ордух хотугу многоборьенан ум-сугуйбута, утумнаахтык дьарык-таммыта. Спорт бу көрүнгэр билигин СӨ сүүмэрдэммит хамаандатын үрдүкү тириэньэрэ, РФ уонна СӨ спордун маастара, 2005 сыллаагы “Манчаары оон-нууларын” мунутуур кыайы-лааҕа, эмиз ити сыл Хотугу но-руоттар Бүтүн Арассыыйатаагы бастыбээлэрин мунутуур кы-айылааҕа. Онон Альберт Иванов аатын спорду таптааччылар үчү-гэйдик биллэллэр. Кини сытыы кириисилэрин, сымса хамсаныл-ларын “ыалдьааччылар” астына көрөөччүлөр.

2004 сыллаахха Чурапчытаагы Судаарыстыбаннай физкултуура

уонна спорт институтун бүтэрэн баран, күн бүгүнүгэр диэри Чу-рапчытаагы оҕону-учууту спорка эбии үөрэхтээһин оскуо-латыгар тириэньэринэн үлэлиир. 2006 сыллаахха чулуу спортсме-ны, дьобурдаах тэрийээччини оҕолорго тириэньэр быһыытынан анаабыттара. Сыыстарбатахтара. Эдэр учуутал бэйэтин дьулуур-даах, үрдүк ирдэбиллээх уонна айымньылаах педагог быһыы-тынан көрдөрбүтэ. Оскуолаага уонна институтка хотугу много-борьенан дьарыктаныы кэнээн, бу үлэ дьин-чахчы сүһүөхү туран барбыта. Оройуон бу биир кырыы дьобуус оскуолатын үөрэнээч-чилэрэ улам ситиһиилээхтик кыттар буолбуттара. Чурапчы сотору кэминэн хотугу многобо-рьёга күүстээгинэн билибитэ. Альберт Федорович дьарык-

тара, сизексийэлэрэ оҕолор интэ-риэтэрин мэлдьи тардарын бииргэ үлэлиир дьонно бэлэти-иллэр. Ол сыралаах үлэнэн си-тиһилибитэ өйдөнөр. Талаан-наах тириэньэр хас биридии иитиллээччигэ туох уратыла-аһын үчүгэйдик билэр, кини фи-зическэй дааннайдарын учуот-туур буолан уонна тус бэйэтинэн холобур көрдөрөн, оҥо уруокка даһаны, сизексийэ даһаны муну-туур кедьүүстээхтик үлэлирин, бэйэтин кыаһын толору туһана-рын ситиһэр. Ол да иһин билигин оскуолаага разрядтаах эдэр спорт-сменнар ахсааннара үүнэн иһэр. Оттон хотугу многоборье дьа-рыгар билии хаачыстыбата сыл ахсын тупсар. Альберт Федоро-вич бу сыллар усталарыгар хотугу многоборьега 16 РФ спордун ма-астарын уонна 18 СӨ спордун ма-астарын бэлэмнээн таһаарда.

Альберт Иванов бэйэтин көрү-нэр улахан дьонно СӨ сүүмэр-дэммит хамаандатын үрдүкү ти-риэньэрин быһыытынан хаһыс да сылын үтүө суобастаахтык үлэлиир. Чурапчыга ытыллар бары спортивнай дьаһаллары көбүлээччи уонна тэрийээччи – кини диэтэххэ, омон буолуо суоҕа. Онуоха кини нэһилиэн-нэ бары аранатын тардарга дьу-луһарын бэлэтиибин. Ол курдук, холобур, ыһахтарга эдэрдэри тэнэ, бэтэрээннэр күрэхтэһи-лэрэ дьон-сэргэ биһирэбиллин-ылар. Эдэрдэр, орто саастаахтар уонна кырдыабаатар диэн көлүө-нэлэринэн араартаан күрэх-

тэһиннэри Чу-рапчыга үгэскэ ку-булуйда.

Физкултуура уонна спорт итинник маассабыдык тэни-йиитигэр, туох ханнык иннинэ, Альберт Федорович үтүөтэ-өҥөтө улахан.

Итэҕэстэргэ эйэ-лэһимтиэтэ суох, бэйэтигэр үрдүк көрдөбүллээх, энкилэ суох дьис-сипилинэлээх эдэр учуутал нэһи-лиэгэр хаһыс да сылын оҕолор киэн туттар тириэ-ньэрдэринэн үлэ-лиир. Ордух мөлтөх дьиссипилинэлээхтэри кытта биирдиилээн иитэр үлэни сатабыллаахтык тэри-йэр. Онон, соччо-бачча кестүбэ-тэр-биллибэтэр даһаны, кини

сыратынан үөрэнээччилэр ор-толоругар бэрээдэги кэһи аһы-йаан иһэр.

Дьэ, итинник киһи, бастыг тириэньэр, көхтөөх уопсастыбан-нык Альберт Федорович Иванов.

Ситиһии. Оскуолатаагы Кыайыы мусуойа Арассыыйа куонкуруһугар кыайда

Сэмэн ЖЕНДРИНСКЭЙ

Алтынны 25 күнүгэр “Оскуо-латаагы Кыайыы мусуо-йа” Бүтүн Арассыыйатаагы сийиэс сабыллар үөрүүлээх чааһыгар “Улахан дойду ус-туоруйата” Бүтүн Арассыыйа-таагы куонкурус түмүгүнэн наҕараадалааһын сиэрэ-туо-ма ыытылынна.

Маныха туох даһаны мөккүөрэ суох, буойун-учуутал Иван Павлов аатынан Чурапчы орто оскуолатын уонна Дьобуускай-даагы Оҕо киинин хамаанда-лара мунутуур кыайылаахтар-ынан буоллулар.

Кыайыы Мусуойун пресс-су-лууспата иһитиннэрбитинэн, маньык улахан тэрээһингэ 300-чэкэ мусуой көхтөөх кыт-тааччылар Дойду үтүө эрэг-ийэниириттэн муһуннулар. Саха сиригэр үөрэнээччилэрэ “Аҕа дойду Улуу сэриитин Дьо-руойдара уонна дивизиялара”, “Оскуола мусуойдарыгар хол-боһуктаах үөрэхтээһин быра-йыактар” диэн номинацияларга бэйэлэрин тустаах бырайыакта-

рын билиһиннэрэн, бастыгнар ахсааннарыгар киридилэр.

“Бу дьыл устата куонку-руспут кыттааччыларын ах-саана 2000 киһиэхэ тэннэстэ – манна үөрэнээччилэр, учуу-таллар, оскуола мусуойдарын үлэһиттэрэ киридиллэр. Интэ-риэһинэй, сонун үлэ ааптардара “Оскуолатаагы Кыайыы мусуо-йа” уһун кэмнээх бырагыраама сийиэһин үбүлүйдээх сылыгар дэлэгээт быһыытынан Дойду-бут тэбэр сүрээбэр ынырыллан кэллилэр”, — диэн Кыайыы Му-суойун үлэһиттэрэ эттилэр.

Икки күн устата сийиэс кыттылаахтара, үөрэнээч-чилэр уонна учууталлар уо-путтарын үлэһиннилэр, бэйэлэрин мусуойдарын баай-талым муньунууларын туһу-нан сэхэргээтилэр, араас таһымнаах аахсыйаларга, маастар-кылаастарга кытты-ны ыллылар. Тэрээһин бүтэһик күнүгэр Кыайыы Мусуойун Оҕо уопсастыбаннай сэбиэтин аһаҕас муньыа ыытылынна.

Сийиэс түмүгүнэн, Дойду 53 эрэггийэнииртэн мустубут үөрэнээччилэрэ уонна учуутал-

лара, ол иһигэр, Беларуссия, Казахстан, Хотугу Корея, Кыр-гызстан кирибит этиилэри, са-наалары бигэргэттилэр. Холо-бур, үөрэнээччилэр “Разговори

о важном” уруоктары ситэрэн биэрэргэ итиэннэ “Россия – мой горизонт” тиэмэҕэ оскуола мусуойун сайдытыгар санга тиэмэлэри эбэргэ этии киллэр-

дилэр, оттон учууталлар Дойду-бут бары үөрэһин кыһаларыгар “Оскуолатаагы Кыайыы мусуо-йа” бырагыраама кыттыһар-га ынырдылар.

Алгыс санаалаах амарах аҕа

Тиэргэн. Хадаар нэһилиэгиттэн 13 оҕолоох Дмитрий Лукин СӨ “Ытык аҕа” бэлиэни тутта.

Марфа ПЕТРОВА

Дьокуускайга бүтүн Арас-сыыйтааҕы Аҕа күнүн чэр-читинэн оҕону иитиигэ уонна дьиз кэргэн сыаннаһын са-йыннарыыга сүнгэн кылаат-таах үс аҕа “Ытык аҕа” диэн үрдүк наҕарааданы үөрүүлээх быһыыга-майгыга туттарбыт-тара.

Олортон биридэстэринэн Хадаар нэһилиэгин олохтооҕо, 13 оҕо амарах аҕата, Көһөрүл-лүү кыттыылааҕа Дмитрий Константинович Лукин буолар. Кини – бүтүгү балаһабыт ыал-дыта.

Дмитрий Константинович 1935 сыллаахха Хайахсыт нэһилиэгэр төрөөбүтэ. Аҕата Константин Захарович Лукин Хайахсыттан, ийэтэ Варвара Васильевна Хадаартан төрүт-тээхтэр. Кинилэр Хайахсыкка Аҕас Күөлүн арҕаа өттүгэр баар Сахаар сайылыгын олохтоохто-ро. Хайахсыт олохтооҕо Мария Андреевна Герасимова-Сэнгээрэ кинигэтигэр Лукиннары Ха-йахсыкка түн былыргы өбүгэлэ-риттэн ыла удьурданаан кэлбит алгыс санаалаах, мааны майгы-лаах аймаҕынан ааҕаллар эбит. Ийэтэ Варвара Васильевна Ни-конова дьоно Хадаар нэһилиэгин төрүт олохтоохторо, эмиэ киэн аймах буолаллар.

Дмитрий Константинович 1942 сыллаахха «Интернацио-нал» колхуоһу кытта 7 саастаа-ҕар ийэтинэн Булун оройуон-гар Быһыттаахха күүс өттүнэн көһөрүллэллэр. Онно хайдах курдук эрэйдэммитэрин туһу-нан кэпсээтэ:

“Тиийбит сирбит Быһыттаах диэн этэ. Ол кыһын «Үһүс ин-тернационал» уонна «Кыһыл Кырыс» колхуос бааллара. Кэлин финнэр диэн омуктар баалларын билбитим. Дьонно-ро өллөхтөрүнэ, ыллы-ыллы, субуруһан көмө илдьэллэрин өйдөөн хаалбыппын.

Ол кыһын сорохтор балык-тыылара, сорохтор бултуул-лара. Мин ийэм, Маайа, Настаа Сукнова мас субуйаллара. Фин дьахталлара аллараттан бэрэ-бинэни үөһэ таһаараллара. Ол курдук үлэлээн, иккис сылбы-тыгар оскуола тутан үөрэмми-пит. Мин маңнайгы кылааска киирбитим, Марфа Петров-на уонна Иван Иванович диэн учууталлар бааллара. Биһиги-ни Иван Иванович үөрэтэрэ. Оскуолабыт икки хостооҕо, көрдүрдээҕэ. Кыһын биһиз-хэ күн аайы, сынгааны утары болбукта уутун оргутан иһэр-дэллэрэ. Бурдугу маҕаһынтан нуорманан ылаллара, бэрт кыра буолара. Наар убаҕас хааһынан аһыырбыт. Икки сыл оннук кыстаабыппыт.

Сайынын балыктыылла-ра. Биһиги дьоммут биир би-ригээдэ буолан өрүс уңуор чугас сылдыаллара: Мин ийэм, Маайа, Настаа Пудова, Марфа, Маайа Сукнова, Киэсэ Дьяч-ковская, Федот Пудов биригэ-

«Ытык аҕа» бэлиэни тутуу үөрүүлээх түгэнэ.

дьиэр уо.д.а. Балыктыыр сири «Кумах» диэн ааттыыллара. Мин, Егор Никонов (Кыһыл-лай) мунха таҕыстаҕына, биир эмэ кыра мунду курдук балык тохторо, ону итигэстээн сиир-бит. Киэһэ үлэһиккэ биир усту-ка күндүөбэй балыгы биэрэл-лэрэ. Быһыттаахха икки кыһын кыстаабыппыт кэннэ, муора кытыгыгар баар «Молотов» холкуоска холбоон ыппыт-тара. Мин ол саас дэлби ыал-дьан, мөлтөөн, Мараҕа баран иһэн аара, Тиит Арыы диэн дэриэбинэҕэ баар балыһаҕа көрдөрөн, доруобуйабынан дой-дулуурбар көңүл биэрбиттэрэ. Онно ийэбинэн дьоммутуттан хаалан, сотору төннөр боро-куокка олорон дойдубутугар кэлбиппит. Тиит Арыыттан аа-тырар Остуолба хайалар көстөл-лөр этэ». Ити курдук, Дмитрий Константинович дойдутугар доруо-буйата күүскэ айгыраан, мөл-төөн кэлэн, өр эмтэммит.

●●● **Дмитрий Константинович, бастаан ханна үлэ-лээбиккин?**

●●● Үлэбин 1952 сылтан, 17 саастаахпыттан, почта-льон-дьямсыгынан саҕа-лаабытым. Онно икки сыл устата кыһыннары-сайынна-ры сыарҕалаах атынан Хадаар нэһилиэгин дьонугар хаһыат-тарын, сурунаалларын, фронто-виктарга уонна сэриигэ өлбүт-тээхтэргэ босуобуйаларын дьизэлэринэн, фермаларынан тарҕатарым. Ол кэнниттэн биир сыл хонуу үлэһитэ буолан сайын от муньуутугар, кыһын Чурапчыга учууталларга, сана-торийга саһаан киллэриитигэр сылдыбытым. Онтон 1957 сыл-лаахха Константин Афанасье-вич Григорьев «Гаганов бачы-мын» өйөөн, хаһыакка ыңырыы таһааран, Хадаар бастыҥ ыч-чаттара сүөһү иитиитигэр

тахсаллар. Онно кыттыһан ньирэй көрөөччүнэн икки сыл үлэлээбитим. 1961 сыллаах-ха Дирингэ тырахтарыстар куурустарыгар үөрэнэн, меха-низаторынан «Беларусь», «ДТ-90», «ДТ-75» тыраахтардарга, 1990 сылга, бизнсийэҕэ тах-сыахпар диэри, үлэлээбитим. Ити отучча сыл тухары хара сарсыарда эрдэттэн киэһэ ха-рангарыар диэри от-мас бөҕө тизийэн, ырааһынан-чугаһынан айаннаан аҕай биэрбитим. Күһүн, саас ыһы, сайынын от

үлэтэ, кыһынын фермаларга от-мас тизийитэ буолара. Ол кэмнэргэ уопуска да диэни билбэт этибит.

Бизнсийэҕэ тахсан да баран, сайынын субан сүөһү көрүүтү-гэр, манааһыныгар сылдыа-рым, кыһынын түүлээхтирим – сыарҕалаах атынан күөллэри кэрийэн андаатардыыр, хап-хаанныр да этим. Онуоха бы-лааммын толорорум.

Кэлин 1993 сылтан 1999 сылга диэри землеустроите-линэн үлэлээбитим. Чааһынай дьону сирдиир уураах тахсан, хас биирдии дууһанан сири түнгэти буолбута. Оччолорго райсэбиэт бэрэссэдээтэлинэн Максим Николаевич Сибиря-ков үлэлиир этэ. Оройуон Сэбиэ-тин сиэссийэтин уурааһынан ордер сири чааһынай дьонго ылан биэрбиттэрэ. Киһизхэ ик-килии ганаан быһан бэриллэрэ. 1991 – 1992 сс. анал хамыһыһа быһыытынан үлэлээбиппит. Кэлин, 1993 сылтан оройуон-нааҕы сир кэмистиэттэн хам-настанан, туһунан үлэһит буол-бутум. Ити кэмгэ оройуонна сир кэмистиэтин бэрэссэдээ-тэлэ Николай Григорьевич Михайлов, сири-уоту картаҕа киллэрэр, таһаарар, кадастры онгорооччу Дмитрий Дмитри-евич Лазарев этилэр. Сүрдээх бириинчик үлэ буолара. Хас би-ирдии алааһы, үрэи кэрийэ сылдьан, саһаан маһынан бы-лаан, дьонго түнгэтирим.

●●● **Иллэн кэмгэр тугу-нан сөбүлээн дьарык-танаһын?**

●●● Биридэ эмэ иллэнсий-дэхпинэ, дуобаттыырбын саа-хыматтыырбын сөбүлүүбүн. Дьиз кэргэнинэн бары мустан ооньуурубут. Ардыгар олох чөм-пионат буолан ый-хай тутарбыт. Ол иһин оҕолор, ордук кыралар бары үчүгэйдик ооньуулар.

Дмитрий Константинович оҕолоро аҕаларын туһунан кизн тутта манньк билиһиннэрэллэр:

●●● Аҕабыт ханнык да үлэҕэ сырыттар, наар инники күөҥнэ сылдыааччы. Ону элбэх грамота-лара, наҕараадалара туоһулуул-лар. Кини – тыыл, үлэ бэтэрээнэ, Хоту көһөрүллүү кыттыылааҕа, «Саха Өрөспүүбүлүкэтин тыа хаһаайыстыбатын бэтэрээнэ», «Старейшина Якутии», «Ытык аҕа» бэлиэ хаһаайына.

Дмитрий Константинович Хадаарга үлэли сылдьан Свет-лана Николаевнаны кытта үчү-гэйдик билсэн, 1959 сыллаах-ха ыал буолаллар. Кинилэр 13 оҕону төрөтөн, иитэн-үөрэтэн атахтарыгар туруорбуттара. Би-лигин 17 сиэннээхтэр, 27 хос сиэннээхтэр. Светланаҕа 1973 сыллаахха сэтінньи 26 күнү-гэр Сэбиэскэй Сойуус Сэбиэ-тин Үрдүкү Президиумун уураа-һынан Герой-Ийэ үрдүк аата ингэриллибитэ.

«Самнаҕайдаахха ньирэй көрөрүм, Светлана ыаньыксыт-тыыр этэ. Светлана Николаевна Хадаар төрүт олохтооҕо буолан, кыра оҕо эрдэҕиттэн көрөн билэбин. Дьоммут алааһынан бысыһан олороллор этэ. Онон бииргэ үлэлээн, чугастык бодо-руһан ыал буолбуппут. Сайы-нын ньирэй көрөөччүлэри от үлэтигэр ытааччылар. Ол иһин от иннинэ, уруу тэрийэ охсубуппут. Кэргэмминэн эйэ-дэмнээхтик 46 сыл бииргэ олорбуппут. Кэргэним 10-тан тахса сыл ыаньыксыттаа-быта. Утуу-субуу 13 оҕолонон, быстах-быстах араас үлэлэр-гэ ылсан үлэлээбитэ, үксүгэр солбудаһыкка сылдыбыта. Үрүҥ Күөлгэ асчыт, отчуттарга килиэп онгорооччу, кыһынын гараас харабылын, бааннык үлэһитин эбээһинэстэрин то-лорбута. Оччолорго бизнсийэ олус кыра буолара. Ол иһин бизнсийэҕэ да тахсан баран, үлэттэн тохтооботоҕо. 1973 сыл-лаахха «Дьоруой ийэ» статуһун ылан, уу харчынан биир бириэ-мэлээх көмөнөн наҕараада-ламмыта. Ол кэмгэ билигин курдук араас көмө суоҕа. Арай оҕолор улаатыхтарыгар диэри оҕо ахсаанынан босуобуйа кэлэрэ, - диэн кэргэнин Светла-на туһунан ахтан-санаан ыла.

Билигин Дмитрий Констан-тинович уолугар олорор. Ытык кырдыаҕас дьизтэ гааска хол-бонон үөрүүтэ улахан. Кинизхэ Хадаарга баар икки оҕото, си-эnnэрэ кэлэ-бара сылдыаллар. Атын оҕолоро Чурапчынан, Бол-тоҕонон, Намынан, Дьокуус-кайынан дьохун ыал буолан тэ-нийэн олороллор.

●●● **Оҕону итиигэ тугу сү-бэлиэн этэй?**

●●● Оҕону итиигэ чопчу ону тутуһун, мань тутуһун дьизэппит. Оҕо үксүгэр уопса-тыба көрүүтүгэр сылдыар буол-

лаҕа – күнү быһа уһууаанна, оскуолаҕа сылдыаллар. Урукку дьахталлары оҕоломмуттарын кэнниттэн, 1 эрэ ый олортоот, үлэҕэ таһаараллара. Тыа сири-н ыала буолан, оҕолорбутун кыра эрдэҕиттэн үлэҕэ сыһыаран ииппиппит. Ньирэй көрүүтү-гэр, от-мас үлэтигэр сылдыалла-ра, обургу оҕолорбут кыралары көрөн-истэн, көмө бөҕө буолал-лара. Оччолорго оттук маһы бу-лууга «Дружба» эрбии да тэнийэ илигэ, барытын эт илиибитинэн кыайа тутарбыт. Сайынын үтүө үтэс быһыытынан оҕолорбу-тун кытта айылҕабыт биэрбит битэмийиннээх астарын – отону, дьэдьэни дуоһуа үргүүбүт.

●●● **Ыал туруктаах буола-рыгар араас көмөлөр көрүллэллэр. Бу туһу-нан тус санаан?**

●●● Билигин судаарыстыба өттүттэн эдэр дьиз кэргэnnгэ араас көмөлөр көрүллэллэр. Биһиги сопхуоска былааны то-лорууга үлэлиирбит. 1960 сыл-ларга диэри аһыыр бурдугу үүннэрдэхпитинэ, онтон ылар-быт. Уопсайынан, бэйэ аһын аһаан олорор этибит. Оччолор-го учууталлар, биэлсэрдэр хам-настаахтара. Хамнаспытын бур-дугунан аахсан ылар этибит. Улахан бырааһынньыктарга – Саҕа дьылга, Маайга, Өктөөп бырааһынньыгар үстүү киилэ бурдугу биэрэллэрэ. Холкуос бэрэстэбиитэллэрэ сүрдээх эппизтинэстээхтик үлэлиил-лэрэ. Дьон хоргуыбатын туһугар этинэн, арыынан, бурдугунан хамнаһы төлүүллэрэ. Билигин ырыынак кэмигэр ким хайдах үлэлээн-хамсаан олорорун бэ-йэтин көнүлэ.

●●● **Дьиз кэргэnnгэ аҕа оруолун туһунан тугу этиэн этэй?**

Аҕа киһи булутас- талыгас буолуохтаах. Кини дьиз кэр-гэнин бииргэ түмэр кыахтаах, дьахтары ытыктыыр буолуох-таах.

●●● **Үйэ аҕаара кэринэ бииргэ олоруу этэргэ эрэ дөбөн. Ол кистэлэнэ туохха сытарый?**

●●● Дьиз кэргэnnгэ бэйэ-бэ-йэни ытыктааһын баар буо-луохтаах. Дьахтар – ыал тэбэр сүрүҕэ, дьиз кэргэн нус-хас олобун түстээчи, хаһаайыс-тыбаны туттааччы. Онон кэр-гэnnг туохха наадыларын бу-лан-талан, өйөөн, көрөн - истэн олоруохха наада.

●●● **Биһиги ааҕааччылар-бытыгар баҕа санаан?**

●●● Киһи ыал буолан, оҕо-уруу төрөтөн сирдээҕи аналын толорор. Үлэһит киһи ис сүрүөттэн ылсан үлэлээтэҕинэ, олоҕор ситиһиилээх, кэлэктип-бигэр үрдүктүк сыаналанар буолар. Онон эдэр дьонго идэ-лэрин толору баһылыыллары-гар баҕарабын. Оттон төрөп-пүттэргэ оҕолоругар сирдээҕи олоххо бэлэмнээх буолалларын туһугар, эрдэттэн үөрэтэн-та-кайан таһааралларыгар баҕа-рабын.

Ахтан-санаан. Көнө сүрүннээх, туруу үлэһит

Иван ПОНОМАРЕВ

Кытаанах нэһилиэгин олохтообун, урукку «Чурапчы» сопхуос чөмпүйүөн тырахтарыһын, отчутун Лазарев Семен Семенович туһунан, кини үрүлүйэ үлэлээн-хамсаан ааспыт кэмнэригэр, үрдүк кирби ситиһиһиһин кылгастык сырдатарга санан-ным

Сэмэн 1953 с. атырдьах ыйын 15 күнүгэр Дьокуускай куоракка төрөөбүт.

Кини аҕата Кытаанах нэһилиэгин Баайаҕа үрэгин Күлбэри түөлбөтүттэн төрүттээх Лазарев Семен Дмитриевич (1920-1990 сс.) 2 уордьаннаах, хас да мэтээллэрдээх Аҕа дойду сэриитин актыыбынай кыттыылааҕа этэ. Кини 1942 с. сэриигэ ыҥырыллан баран, 1944 с. икки төгүл бааһыран сэрии инбэлиитэ буолан төннүбүтэ. Оттон кини төрөппүтүтэрэ 1942 с. көһөрүллүүгэ түбэһэн Булуҥ оройуонугар барбыттар. Төннөллөрүгэр Нам оройуонугар хаалан олохсуйбуттар.

Онон Сэмэн сэрииттэн Намна дьонугар кэлэн, ыал буолан баран, Хатаска кэлэн олохсуйбут, 3 уол оҕоломмут. Онтон 1965 с. ойбоо олохтон баран, кэлин 3 оҕолоох оҕдообо дьахтардыын холбоһон, 1970 с. дойдутугар Кытаанахха төннөн кэлбит.

Күтүөппүт Сеня оскуола кэнниттэн 1972-1974 сс. Сэбиэскэй аармыйаҕа ытык изһин толорор. Аармыйа кэнниттэн 3 сыл улахан убайыгар олорон «Хатас» сопхуоска тырахтарыһынан үлэлиир.

Онтон 1977 с. Кытаанахха аҕа-тыгар кэлэн, бастаан, биир сыл Субуруускай аатынан, онтон сана тэриллит «Чурапчы» сопхуостарга, Сойуус ыһыллар диэри, 23 сыл, салгы улахан «Наммара» бааһынай хаһаайыстыбаҕа 10-ча сыл тохтоло суох тырахтарыһытаабыта.

Күтүөппүт Сэмэн бэйэтин дьарамай көрүнэр, дьүөрэтэ суох олус кыайыгас-хотугас, сатабыллаах, дьулуурдаах, сүрэхтээх үлэһит этэ. Хайа да түгэнгэ кыһынын, сарсыарда 6-7 чаастан кини тыраахтара гарастан тахсара. Оннообор ДТ тыраахтарынан 2 көс кэрингэ Наммара үрэхтэн күнгэ иккитэ кырынан пиэрмэлэргэ от таһара. Соробор икки биилкэни тэнгэ соһоро. Сут дьылларга ыраах Кэбээиттэн тийэ тизээрэ.

Сайынын хас да сыл Кытаанах отделениетыгар үрдүк үүнүү уонна толору механизациялаах от звеноларын салайан, оройуонга, өрөспүүбүлүкэҕэ тийэ аатыран оттуу сылдыбыттар.

Наммара үрэгэр сүүһүнэн гектар ходуһаны онорон, күрүөнү тутан, элбэх сыллаах оту ыһан, 2 сайынны дьыэлээх, баанньыктаах үчүгэй базаны туттан таһаарылаахтык үлэлээбиттэрэ. Сопхуоска, оройуонга

бастагынан СПТ-60 от кэбиһэр агрегаты, түүгүнэн, рулонунан оттоонуну баһылаабыттар. Кини звенота оттоонунга сопхуоска хаста да бастаабыта, оройуонга, өрөспүүбүлүкэҕэ тийэ биллибиттэрэ. Биир сайын кинилэр базаларыгар оройуон отчуттарыгар сэминээр мунньах тэриллиттэ. «Кыым» хаһыакка үлэлэрин уопута сырдатыллыбыта, хаартыскалар тахсыбыта.

Сэмэн Сэмэнэбис уһун сыралаах үлэтэ Тыа хаһаайыстыбатын министириситибэтин, ССКП райкомун, райсэбиэт, сопхуос, нэһилиэк элбэх Бочуотунай грамоталарынан, Махтал суруктарынан, оройуон сайдыытын иһин 3-с истиэпэннээх уонна нэһилиэк үбүлүйдээх бэлиэлэринэн наҕараадаламмыта. «Чурапчы» сопхуос чөмпүйүөн тырахтарыһа, отчута, «Нерюнгри куорат лауреата» лиэнтэлэри кэппитэ.

Сэмэн киһи быһыытынан олус элэккэй, судургута, мэнэ кыһыра-тымта сылдыбат киһи этэ. Тыраахтары, массыынаны олус билэрэ, онгосторо. Үйэтин тухары кини тимир көлөтө биирдэ эмэ алдынан суолга моһуогурбута суоҕа.

Сааһыран, биэнсийэҕэ тахсыбытын кэнниттэн кини гарааһа тизиниһкэни өрөмүөннүүр мастарыскай курдуга. Элбэх дьон киниэхэ алдыаммыт тизиниһкэлэрин онгосторо, сүбэлэтэ, саппаас чаас көрдөһө, сыбааркалата куруутун сылдыбаллара. Онно биирдэ да аккаастаабат, ыараабат-чэпчээбэт этэ.

Семен 1977 с. мин балтыбын, кэлин олонхоҕо улууспут аатын элбэхтик көмүскүүр Сусаннаны ойох ылан, Килэнкигэ дьыэ-уот туттан, 47 сыл устата олус эйэлээхтик олордулар. Үһүн ыал буолбут 2 уол, 1 кыыс оҕолоохтор.

Улахан уоллара 2 кыыс, 1 уол оҕолоох, эмиэ аҕатын курдук тизиниһкэ арааһын баһылаабыт, эбии сыбаарсык, монтажник идэлээх, үлэни өрө туттут Василий төрүттэрин дойдутугар Кытаанахха олорор. Кыыстара 2 уол оҕолордоох, экэнэмиис идэлээх, Людмила – Төлөй нэһилиэгин солбуйар баһылыга. Кыра уол Андрей 3 кыыс, 1 уол оҕолоох. Дьокуускайга олохсуйда. Чааһынай урбаанныт. Ити курдук, убаастыыр, күндү күтүөппүт Сэмэн орто дойдуга 71 сыл үтө суобастаахтык, таһаарылаахтык үлэлээн, төрүттэрин дойдуларыгар Кытаанахха кэлэн олохсуйан, кэннигэр 3 оҕону, 9 сиэни хаалларан, орто дойдуга сиэрдээхтик олорон аастаҕа. Чахчы да көнө сүрүннээх, туруу үлэһит этэ. Бу дьыл, сэтгэнийн 3 күнүгэр биһиги аймах күндү күтүөппүт Лазарев Семен Семенович орто дойду олобуттан барбыта 40 хонугун туолар.

Кини үтө аата, сырдык мөсүөнэ биһиги аймакха, Кытаанах бу көлүөнэ дьонугар уһун кэмгэ умнуллуу суоҕа.

Сынньаланга

		От							
Күнүс 2 ч. кэлэр биэри	У...		... биэрэ сылдьы						
				... эһэбит сабаттан	Айыы ... аһаҕас			Суолу ыйар бэлиэ	
Аһаҕас харахтаах киһи			Былыргы хотуур	... буолан симэлийи				Ырыа "... сыллаан ылым дуу"	
Быстах аһылык			бэйиэт						
		Күүскэ тардыллан ... сылдыар	...-хоро			Киһиттэн туох эмэ үтөнү, туһаны көһүт	Күө...чи көтөх		
	Улахан күөлү, өрүһү ытыктаан этти								
	өйдөөх								
						Саха биэр остуоруйатыгар бу көтөр сылгыһыт уол эбит	...рэн-сааран турук		
						Хара тыа хаһаайына		Бүлүү өрүс салаата	
Баба ... байбалга эмтээх (өс хоһ.)	Үүнээйигэ эмиэ баар		Ырыа көрүгэ				бэрдin		
								мэйиитинэн	
						биллэ (кус)		Дьүһүн	

«Сканворд» тэрийээччи ИП Данилова М.А. «ТААЙ сахалыы сканворд 9» ылылынна. Хаһыат 41 нүөмэригэр тахсыбыт сканворд эппиэттэрэ. **Туруору:** балыыр, былаайах, алакый, ыһаах, саа, Хаатылыма, ымыы, Даайа, айаа, Хайа, сынар, миэл, ураһа, атас, сир, хаа. **Сытыары:** бырыычыка, сагыбыһаас, Айта, даама, хахха, эс, Айаал, алаас, ытырыы, ыыр, сыгынах, лаама, аһа, бараа, ураа.

Инфографика

ПРАВИЛА ПОВЕДЕНИЯ В ГОЛОЛЕД

- 1 ПОЗАБОТЬТЕСЬ О ПРАВИЛЬНОЙ ОБУВИ**
 - не носите высокие каблуки
 - выбирайте сапоги с толстой рельефной подошвой из пористого материала
 - можно носить обувь с удобным каблучком или танкеткой не выше 3-4 сантиметра
 - в сильный гололед используйте ледоступы
- 2 НЕ НОСИТЕ ТЯЖЕЛЫЕ СУМКИ НА ДЛИННОЙ РУЧКЕ**
- 3 НЕ ПРЯЧЬТЕ РУКИ В КАРМАНАХ**
- 4 СМОТРИТЕ ПОД НОГИ**
 - обходите скользкие места
 - передвигайтесь небольшими скользящими шагами
 - наступайте сразу на всю подошву
 - ноги слегка согните в коленях, туловище - наклоните вперед

Болбой!

Саа хаһаайына олохтон
туоруур түгэнигэр

Арасыйа Федерациятын 1996 сүл ахсынны 13 күнүнээби 150 №-дээх Федеральной сокуон 27 ыстатыйатыгар олобуран, саа хаһаайына күн сириттэн күрэнэр түгэнигэр, кини аатыгар регистрацияламмыт сааларын быстах кэмнэ Полиция уонна Росгвардия сотрудниктара ылаллар.

Эбэтэр кэргэнэ, оҕолоро, чугас аймахтара полиция отделыгар кэлэн сааларын туттараллара булгуччулаах. Өлбүт киһи сааларын кэргэнэ, оҕолоро эбэтэр чугас аймахтара сааны туттарбат, дьиэлэригэр харайа сытар, эбэтэр сааны көнгүлү суох туттар түгэннэригэр, кинилэр административнай эппитинэскэ эбэтэр холобунай дьыалаба тардыллыахтарын сөп.

Ылыллыбыт (туттарыллыбыт) саа полиция отделыгар - былдыаммыт, туттарыллыбыт хоско нэһилиэнньик докумуонун толорон ылыар дьэри, биир сүл устата сытыан сөп. Нэһилиэстибэ докумуоннарын Чурапчытаагы нотариуска тийиэн билсиргит ирдэнэр. Биир сүл кэнниттэн нэһилиэнньик докумуону толорон ылбат түгэнигэр, саа утилизацияба барыан сөп. Эбэтэр нэһилиэстибэ докумуонун онторторон баран, саалары кэргэнэ баба өттүнэн, манна иһин (харчыга), туттарыан сөп.

Ол курдук, Саха Өрөспүүбүлүкэтин Бырабыыталыстыбатын 12.02.2004с. 63 №-дээх уураабыр олобуран:

- доруоп саа 6000 (алта тыһыынча) солкуобайга тэннэһэр;
- буулдыа саа 8000 (абыс тыһыынча) солкуобайга тэннэһэр.

Сааны баба өттүнэн манньк аадырыска кэлэн туттарабыт: **Чурапчы улуунун Крупская аатынан уул. 3 "а" №-дээх дьиэтэ, 28 №-дээх кабинет.** Чурапчы оройуонун лицензиялыыр - көнгүллүүр үлэ отделениета. Ирдэниллэр докумуоннар: пааспар, ИНН, сүт реквизит, нэһилиэстибэ докумуона, кэргэнни буолуу туоһу сүруга, саа хаһаайына өлбүтүн туһунан туоһу сүрук.

Чурапчы оройуонун лицензиялыыр - көнгүллүүр үлэ отделениета.

Обстановка с пожарами
и их последствиями

По состоянию на 22. 10.2024 по оперативным данным:

По РС (Я) зарегистрировано 1549 пожаров (АППГ-1506; +2,9%) при пожарах погиб 51 человек (АППГ -53 чел.; -3,8 %), в том числе детей -10 (АППГ-2; +400 %), травмировано 33 человека (АППГ -62 чел.-46,8 %) в том числе детей-4 (АППГ-13;-69,2 %).

По Чурапчинскому улусу зарегистрировано 19 пожаров, (АППГ-20 пожаров -5,26 %). При пожарах погиб-1 чел., (АППГ-0) прирост +100 %, травмировано 0, АППГ-0,0 %).

Произошло в частном доме - 6 пожара, частном гараже -1 пожар, МКД -1 пожар, частная баня - 3 пожара, сухой мусор - 2 пожар, сухая трава - 2, рулон сена -1 пожар, свалка -1 пожар, ЛЭП- 1 пожар, 1 пожар - автомобиль.

- Причины, по которой произошли пожары:
- Нарушение ППБ при эксплуатации печей;
 - Неосторожность при курении;
 - Аварийный режим работы в электросетях;
 - Неосторожное обращение с огнем;
 - Аварийный режим работы электроприборов;
 - Короткое замыкание электропроводов;

"САНА ОЛОХ"
хаһыат

Кытабынай
эргэктэр
ГОРХОВА
Людмила
Владимировна

Түрийэччиһэр: СӨ Бырабыыталыстыбага, Саха Өрөспүүбүлүкэтин "Сахабачаат" Сударыстыбаннай автономнай түригүтэ. **Таһаарааччы:** СӨ "Сахабачаат" ГАУ **Таһаарааччы аадырыһа:** 677000, Дьокуускай к., Орджоникидзе уул. 31, 124 каб. тел./факс: (411-2) 34-39-17 e-mail: sakhaechoat@mail.ru. Российскай Федерация Роскомнадзор СӨ салаалатыгар 2020 с. бэс ыйын 3 күнүгэр регистрацияламмыт нүмэрэ - ПИ №ТУ14-00559.

Эрдээксийэ аадырыһа: 678670, Чурапчы сэл., П.П.Линнигина, 26 а. Төлөпүөннэригэр: эрдэктэр - 41-332, отделлар - 41-265. E-mail: sanaoloh@mail.ru, сайт: sanaoloh.ru, telegram: @sanaoloh

Аһтар сүругар этигэр санаа редакция позициялар маалды сөп түбөһөр буолбатах. Сүруга ыйылар чачылар кырдыктаахтарыгар эппитинэһи аһтар тус бэйэтэ сүтэр.

Индекс: ПИ964. Бэчээкэ сакаас № 42 (11970). Кээмэйэ 2 б.л. Ахсаана 1050. Хаһыат сыаната 24 солк. Хаһыат нэһилээбэ биридэ: бээтінсэбэ таһар.

Хаһыат 31.10.2024 с. бэчээкэ бэрлиннэ, 01.11.2024 с. таһыста. Дьокуускай к. Виллойскай переулок, 20 №-дээх дьиэтигэр, "Ю.А. Гагарин аатынан Дьокуускайдаагы өрөспүүбүлүкэтигэр типография" АУо бэчээттэннэ.

@SANAOLOH

Прокуратура извещает

По постановлению прокуратуры Чурапчинского района должностное лицо привлечено к административной ответственности за нарушение сроков рассмотрения обращения

Прокуратура Чурапчинского района провела проверку соблюдения законодательства о порядке рассмотрения обращений граждан. Установлено, что в администрацию Чурапчинского наслега обратилась местная жительница о принятии мер по ремонту автомобильной дороги местного значения. Вместе с тем, обращение женщины в установленный срок не рассмотрено, ответ не дан.

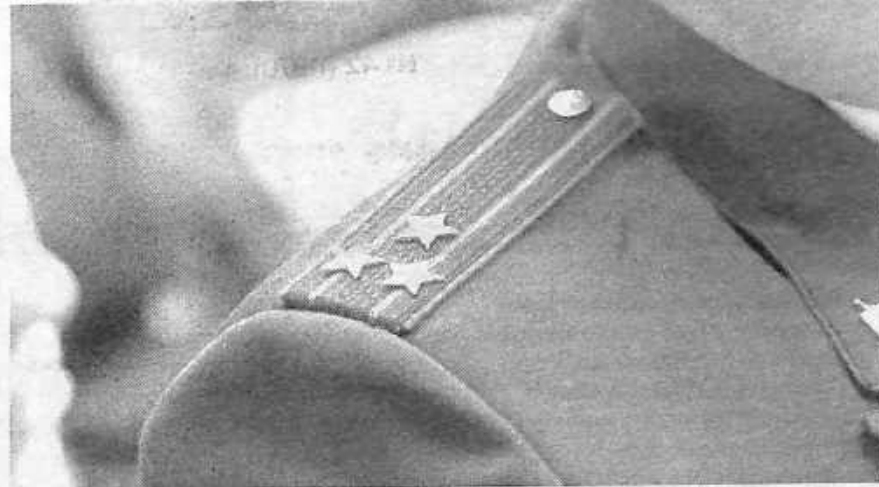
Прокуратура внесла и.о. главы наслега представление, а также возбудила в отношении него дело об административной правонарушении по ст. 5.59 КоАП РФ (нарушение порядка рассмотрения обращений граждан).

По результатам рассмотрения актов реагирования заявителю дан ответ, должностное лицо привлечено к административной ответственности с назначением наказания в виде штрафа в размере 5 тыс. рублей.

По постановлению прокуратуры Чурапчинского района юридическое лицо оштрафовано на 100 тыс. рублей

Прокуратурой Чурапчинского района с привлечением специалистов ОГИБДД ОМВД России по Чурапчинскому району проведена проверка соблюдения требований законодательства о безопасности дорожного движения.

Проведенной проверкой на участках дороги ФАД «Колыма» выявлены выбоины, неровности дорожного

полотна, просадки.

Вышеуказанные обстоятельства создают угрозу для безопасности участников дорожного движения на автомобильной дороге.

По инициативе прокуратуры района ФКУ Упрдор «Вилуй» признано виновным в совершении административного правонарушения, предусмотренного ч. 1 ст. 12.34 КоАП РФ (несоблюдение требований по обеспечению безопасности дорожного движения при содержании дорог), назначен штраф в размере 100 тыс. рублей.

По внесенному прокуратурой района представлению выявленные нарушения устранены путем проведения ямочного ремонта дорожного полотна, восстановления дорожно-го покрытия.

Жительница Чурапчинского района осуждена за повторное управление в состоянии опьянения с конфискацией авто

Прокуратурой Чурапчинского района поддержано государственное обвинение по уголовному делу в от-

ношении жительницы села Чурапча. Она признана виновной в совершении преступления, предусмотренного ч. 1 ст. 264. 1 УК РФ (повторное управление транспортным средством в состоянии опьянения).

В суде установлено, что подсудимая, будучи подвергнута к административному наказанию за управление транспортным средством в состоянии опьянения, в июне 2024 года вновь села за руль своего автомобиля марки «ToyotaRush» в нетрезвом состоянии, ставя под угрозу жизнь и здоровье участников дорожного движения. Ее противоправные действия пресечены сотрудниками государственной автоинспекции.

Суд с учетом мнения государственного обвинителя приговорил женщину к наказанию в виде обязательных работ сроком на 200 часов с лишением права заниматься деятельностью, связанной с управлением транспортными средствами, сроком на 1 год.

У осужденной в доход государства конфискован автомобиль марки «ToyotaRush».

Приговор вступил в законную силу.

Прокуратура Чурапчинского района.